

zagadnienie, ale nużą przy lekturze. Obficie stosowane anglicyzmy niekiedy przeszkadzają przy lekturze. Jeśli dla niektórych angielskich terminów rzeczywiście nie ma w języku polskim odpowiedników, to była okazja, aby spróbować je stworzyć. Dla porządku zaznaczam też, że *new economy* to „nowa gospodarka”, a nie „nowa ekonomia” (s. 399, 416). Pewne niekonsekwencje można też odnaleźć w przypisach i literaturze. Niedopracowana jest zwłaszcza literatura do r. XIII. Z kolei w cennej skądinąd *Literaturze dodatkowej: odautorskiej* znajdujemy tylko tytuły publikacji – bez nazwisk autorów. Na tle wyżej omówionej wartości merytorycznej monografii Czachóra o kryzysie w Unii Europejskiej – bodaj jedynej tak kompletnej i rzetelnej publikacji na ten temat – drobne uchybienia formalne naprawdę nie mają wielkiego znaczenia. Odnotowuję je z recenzenckiego obowiązku.

Podsumowując „marketingowo” tę recenzję, przedkładam 8 racji, dlaczego warto przeczytać książkę Czachóra:

- 1) bo jest realistyczna; nie łudzi czytelnika obietnicami bez pokrycia. Niestety, nie można zarzucić autorowi nadmiernego pesymizmu sygnalizowany już tytułem książki. Rzeczywiście UE znalazła się dziś poniekąd na rozdrożu;
- 2) bo jednoznacznie odpowiada na często dziś stawiane pytanie: czy kryzys w UE już się skończył? Nie, kryzys ani w UE, ani w Europie się nie skończył – i nigdy się nie skończy. Taki wniosek można wysnuć z definiowania UE jako „dynamicznej organizacji [...], która nieustannie wytrącana jest z równowagi”;
- 3) bo stawia trudne pytania dotyczące kryzysu; pyta o przyczyny, uwarunkowania, istotę, aspekty, ewolucję, konsekwencje kryzysu i możliwe scenariusze rozwoju sytuacji;
- 4) bo Autor nie ukrywa, że nie zna odpowiedzi na wiele z tych pytań;
- 5) bo przy charakterystyce kryzysu wykorzystuje różne perspektywy teoretyczne;
- 6) bo jest kompleksowa i wieloaspektowa;
- 7) bo jest publikacją głęboką;
- 8) bo każdy rozdział można czytać oddzielnie.

Mam nadzieję, że racje te ostatecznie przekonają do lektury wszystkich niezdecydowanych.

ANIELA DYLUŚ

Instytut Politologii UKSW

DOI: 10.14746/rie.2014.8.30

Michał Choroński, Janusz Józef Węc, Agnieszka Czubik, Aleksander Głogowski, Iwona Krzyżanowska-Skowronek, Agnieszka Nitszke, Ewa Szczepankiewicz-Rudzka, Marcin Tarnowski, *Nowe strategie na nowy wiek – granice i możliwości integracji regionalnych i globalnych*, Krakowska Oficyna Naukowa TEKST, Kraków 2013, ss. 690.

Współczesny świat poddany procesom globalizacji staje się światem nieustannych zmian, w którym nic nie jest pewne, a wszelkie granice ulegają rozmyciu. Trudno jest przyzwyczaić się do tego, co uległo zmianie, gdyż niewątpliwie stan ten nie potrwa zbyt długo. Do współczesnego świata nie możemy się przyzwyczajać, musimy nauczyć się za nim nadążyć. Nadążanie to dotyczy nie tylko ludzi jako poszczególnych jednostek, ale również, a może przede wszystkim, państw i struktur o charakterze międzynarodowym, których decyzje odgrywają kluczowe znaczenie w naszym życiu. Ze względu na wydarzenia, które mają miejsce w ostatnich latach, a które pojawiają się nagle, przed decydentami stoi niezwykle trudne zadanie.

Praca zbiorowa *Nowe strategie na nowy wiek – granice i możliwości integracji regionalnych i globalnych* stanowi efekt wymiany poglądów podjętych na konferencji naukowej o tym samym tytule, która odbyła się na Uniwersytecie Jagiellońskim w kwietniu 2012 roku. Już sam tytuł książki wskazuje, iż główny temat dociekań autorów oscylować będzie wokół sposobów, a także możliwości integracji na dwóch poziomach – regionalnym oraz globalnym. Procesy integracji postępujące we współczesnym świecie mają różne przyczyny, cele, charakter i głównych aktorów, niewątpliwie jednak ich znaczenie rośnie i staje się istotnym tematem do dyskusji.

Publikacja składa się z prac naukowych dotyczących problematyki strategicznej na różnych poziomach, jak wcześniej wskazano globalnym i regionalnym. Całość opatrzona słowem wstępem, została podzielona na sześć rozdziałów: *Globalne i regionalne tendencje integracyjne; Strategie współpracy regionalnej na kontynencie europejskim; Pozaeuropejskie strategie integracyjne; Strategie militarne, strategie bezpieczeństwa w XXI wieku; Nowi aktorzy i nowe strategie rozwoju gospodarczego; Strategie bezpieczeństwa energetycznego*. Każdy z rozdziałów zbudowany jest z referatów autorów reprezentujących różne ośrodki naukowe i badawcze, którzy stanowią ekspertów w danych dziedzinach, a tematy, które podjęli są niezwykle ważne i aktualne. Książka prezentuje się jako dzieło starannie dopracowane m.in. dzięki przemyślanej strukturze oraz umiejętnie dobranej tematyce w poszczególnych częściach. Stanowi ona jednocześnie zbiór licznych wskazówek z jednej strony dla decydentów, z drugiej dla otoczenia, w skład którego można zaliczyć dziennikarzy, naukowców, a także studentów różnych kierunków oscylujących nie tylko wokół tematyki polityki międzynarodowej.

Dodatковым atutem publikacji jest bardzo bogata bibliografia, w skład której wchodzi literatura polska, ale również zagraniczna, która stanowi rozszerzenie do każdego z zaprezentowanych na łamach książki artykułów.

Rozdział pierwszy *Globalne i regionalne tendencje integracyjne* to zestawienie artykułów w języku polskim oraz niemieckim. Prace zebrane w rozdziale dotyczą zarówno tego co globalne, jak i tego, co lokalne. Globalizacja staje się tematem, który coraz chętniej poruszany jest przez środowisko naukowe. Niestety wciąż wiele osób potrafi wyjaśnić, czym jest globalizacja, a nie zna wyjaśnienia globalizacji. Właśnie dlatego dotknięcie tej tematyki jest bardzo istotne, gdyż daje możliwość promowania hasła *Mysł globalnie, działaj lokalnie*. Autorzy odnieśli się zarówno do teorii stosunków międzynarodowych w zakresie integracji, jak i do zaprezentowania rzeczywistości.

Drugi rozdział *Strategie współpracy na kontynencie europejskim*, jak sama nazwa wskazuje, dotyczy *stricte* Europy, jednak nie tylko w zakresie Unii Europejskiej i jej polityk. To także podjęcie tematów związanych z Ukrainą. Niemniej większość tematów dotyczy właśnie działalności UE. To odniesienie do wyzwań stojących przed integracją UE, celów polskiej prezydencji, Strategii Europa 2020, która zastąpiła Strategię lizbońską, a w której autorka dostrzegła poza blaskami również cienie, współpraca UE oraz Rady Europy w zakresie praw człowieka oraz inne. Dość istotnym wydaje się zwrócenie w stronę praw człowieka, a w zasadzie w kierunku ich ochrony. Pojawiają się nowe zagrożenia, które stanowią niebezpieczeństwo dla jednostek. Współpraca pomiędzy instytucjami jest istotna, gdyż wspólnymi siłami łatwiej można walczyć z równie wspólnym wrogiem. Cały rozdział dotyczy zatem strategii dotyczących integracji na poziomie Europy. Oprócz zaprezentowania stanu rzeczy na przykładzie konkretnych sytuacji, dostrzec można również analizę kluczowych dokumentów, którą podjęli autorzy, a która prowadzi do kluczowych wniosków.

Granice Europy zostały przekroczone w rozdziale trzecim poświęconym pozaeuropejskim strategiom integracyjnym. Już pierwszy artykuł porusza poważny i aktualny problem statusu Antarktyki, a dokładniej roszczeń terytorialnych. Mimo, że Traktat Antarktyczny od lat zapewnia stabilność tego regionu, pojawiają się nowe zagrożenia, do których dla przykładu zaliczyć można odkrycie zasobów surowcowych w regionie. Przykład ten stanowi jeden z częściowej podawanych przy rozważaniu możliwości wystąpienia w przyszłości tzw. *wojen klimatycznych*. Nie

jest to jednak jedyny artykuł w tym rozdziale, który porusza kwestię tego regionu. Dodatkowo znaleźć można to odniesienie również do integracji latynoamerykańskiej, kultury stanowiącej czynnik integracyjny na przykładzie Międzynarodowej Organizacji Frankonii, azjatyckiej strategii współdziałania, Unii Eurazjatyckiej oraz innych.

Czwarty rozdział poświęcony został szczególnemu typowi strategii w XXI wieku: militar-nym oraz bezpieczeństwa. W podrozdziałach znajdziemy informacje o regionalnych systemach bezpieczeństwa, zaangażowaniu NATO w operację wojskową w Libii, wykorzystaniu neurofarmakologii jako instrumentu zarządzania ryzykiem na polu walki, polityki zagranicznej i bezpieczeństwa USA, elementów strategii bezpieczeństwa Unii Europejskiej, wpływu rozwoju robotyki na strategię państw, czy odniesienia do cyberwojny. Niewątpliwie najwięcej uwagi autorzy rozdziału czwartego poświęcili Stanom Zjednoczonym. Podobnie, jak w poprzednich rozdziałach widać tu rzetelną analizę w zaprezentowaniu poszczególnych wątków, widoczna jest tu kompetencja autorów oraz istotne podkreślanie nowych typów zagrożeń, które sprawiają, iż strategię w poszczególnych dziedzinach muszą być zmieniane, by odpowiadały sytuacji. Autorzy poza zaprezentowaniem stanu obecnego oddają się także wskazaniu perspektyw na przyszłość. Poruszone tu wątki laikowi w tej dziedzinie wskazują na nowe możliwości w zarządzaniu ryzykiem.

Nowi aktorzy i nowe strategie rozwoju gospodarczego to rozdział oscylujący wokół ekonomii, porozumień handlowych, tendencji rozwojowych czy współpracy o charakterze międzynarodowym. Rozważając o rozwoju gospodarczym we współczesnym świecie, należy odnieść się do kilku kwestii, po pierwsze, kryzys, po drugie, co dla tego rozwoju jest istotne. Autorzy rozdziałów poruszają te kwestie z różnych perspektyw. Wskazują na nowo pojawiające się rozwiązania oraz różne strony proponowanych strategii. Jeden z autorów odniósł się także do gospodarki opartej na wiedzy. By przedsiębiorstwa mogły być konkurencyjne, muszą być innowacyjne, drogą do tej innowacji jest natomiast owa wiedza.

Ostatni rozdział zatytułowany *Strategie bezpieczeństwa energetycznego*, to kolejny rozdział specjalistyczny, w którym poruszono szczególny typ bezpieczeństwa. Wątki związane z bezpieczeństwem energetycznym stały się od pewnego czasu kwestiami dość nośnymi, widoczne jest zainteresowanie badaczy tym tematem. Zaprezentowano tu strategię bezpieczeństwa energetycznego Niemiec, Ghany, poruszono wątek dyplomacji energetycznej oraz arktycznych sporów terytorialnych. Autorzy wskazują na co ukierunkowane jest działanie UE w zakresie bezpieczeństwa energetycznego z odniesieniem do liberalizacji oraz rozwoju jednolitego rynku energetycznego UE, odnoszą się do najważniejszych dokumentów w tym zakresie, zaprezentowano *casus* Ghany oraz jej strategii mającej na celu uniknięcie tzw. *klątwy surowcowej*. Autorzy w rozdziałach piszą o uzależnieniach energetycznych pomiędzy państwami, wskazano, jak wiele surowców energetycznych UE jako całość czerpie spoza swoich granic. Jest to niepokojący fakt, który w obliczu zatargów między poszczególnymi państwami może prowadzić do tragicznych skutków.

Powyższe informacje na temat treści zawartych w książce, niewątpliwie należy samemu zgłębić sięgając po dzieło *Nowe strategie na nowy wiek – granice i możliwości integracji regionalnych i globalnych*. Kompetencje autorów oraz aktualność tematów przez nich podjęta sprawia, że książkę czyta się z bardzo dużym zainteresowaniem. Poszczególne prace są szczegółowym a także specjalistycznym studium poświęconym problematyce międzynarodowej, które zasługują na zainteresowanie ze strony przedstawicieli różnych środowisk. Książka z całą pewnością zasługuje na wpisanie do lektur rzetelnie omawiających tematykę strategii na poziomie świata, regionu czy państwa, systematyzuje, porządkuje oraz aktualizuje wiedzę, a także daje możliwość zapoznania się z prognozą na przyszłość.

JOANNA JANCZ